

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. II. Cujus rei sacræ Sacramentum sit signum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

physicæ collocari, non tamen convincit illud nō posse simul ad genus signi & causæ moralis, sive abstrahentis à morali & physica pertinere.

- 19 Respondeo secundò, quod quamvis totum physicum & naturale non possit ad diversa genera non subalternatim posita pertinere, bene tamen totum morale & artificiale, quale est sacramentum, nam in totis moralibus & artificialibus concurrunt res diversorum generum, quæ tamen faciunt unum per se, quia se habent ordine quodam.

- 20 Obijcies tertio contra tertiam conclusionem: Illud magis pertinet ad quidditatem & rationem genericam sacramenti, quod est in eo perfectius: Sed esse causam gratiæ est quid perfectius quam esse signum illius: Ergo esse causam gratiæ est potius de essentia & ratione generica sacramenti, quam esse signum illius, subindeq; melius & convenientius ponitur sacramentum in genere causæ, quam in genere signi.

- 21 Respondeo primò negando Majorem, in iusto enim gratia est id quod perfectius est, cum nulla res creata eam in perfectione adæquare possit, & tamen non constituitur essentialiter per gratiam, cum sit ejus accidens.

Respondeo secundò, quod licet causare sit perfectius materialiter in sacramento, quam significare, tamen significare est formaliter quid nobilius, quia perfectio & nobilitas mediis formaliter desumitur ex perfectione finis per se primò intenti: finis autem primò & immediatè ad sacramentorum significationem intentus, est nobilior sine intento ad causalitatem, nam causalitas, cum sit medicativa, per se primò & immediatè tendit ad salutem nostram; significatio verò ad honorem & reverentiam Dei.

§. III.

Corollaria precedentis doctrina

- 22 **E**X dictis inferes primò: Sacramentum ut sic rectè dici posse signum practicum gratiæ, si ly practicum denotet causalitatem impropiam & imperfectam, atque abstrahentem à causalitate physica & morali: secus verò si per ly practicum, vera & propria causalitas, seu efficientia physica intelligatur. Patet hoc corollarium ex dictis conclusionibus 2. ibi enim ostendimus, omnibus sacramentis, etiam veteris legis, causalitatem quandā, impropiam saltem & metaphoricam, competere, quamvis si de causalitate stricta & rigorosa loquamur, seu de vera & reali efficientia, sola novæ legis sacramenta sint in genere causæ: unde cum ratio signi practici ex causalitate delumatur, idem cum proportionem de illa dicendum est.

- 23 Inferes secundò: quod si rationem formalem adæquatam sacramenti consideremus, sacramenta veteris & novæ legis analogicè tantum in ratione sacramenti conveniunt: si vero ejus rationem formalem in adæquatam attendamus, possunt aliquoties in ratione sacramenti univocari.

Prima pars ex suprà dictis colligitur, Nam rationem formalem sacramenti in ratione signi & in ratione causæ adæquatè consistere, conclusionem 2. ostendimus: Sed in ratione causæ sacramenta veteris & novæ legis analogantur, cum sacramenta vetera improprie duntaxat & metaphoricè causarent gratiam & animæ sanctitatem; sacramenta verò novæ legis eam verè, propriè, & reali ac physica efficientiā illam attingant, ut

infra ostendemus: Ergo sacramenta veteris & novæ legis analogicè tantum conveniunt in ratione formali sacramenti, completè & adæquatè sumpta. Unde D. Thomas in 4. d. 1. q. 1. art. 1. quæstionem 3. ad 5. *Sacramentum non dicitur per sacramenta veteris & novæ legis, sicut genus per species, sed sicut analogum in suis partibus.*

Secunda verò pars suadetur: Ratio sacramenti in adæquatè sumpta in significatione gratiæ consistit: Sed in ratione signi gratiæ sacramenta veteris & novæ legis univocantur; quamvis & nim sacramenta novæ legis perfectiori modo significant gratiam, quam sacramenta veteris, hæc tamen inæqualitas, quia non se tenet ex parte differentiarum, non tollit univocationem, & cor à simili illam non impedit inæqualitas, quæ homo & equus rationem animalis participant. Addo, quod sicut religio verus & novæ univocè conveniunt in ratione religionis; ita & sacramenta quæ talium religionum sunt symbola & veluti columnæ, ac exteriores protestationes, debent univocè, saltem ut sunt rei sacræ signa, convenire.

Dices, Nullus terminus potest univocè predicari de figura & re figurata: Atqui sacramenta vetera erant figuræ nostrorum, juxta illud 1. ad Corinth. 10. *Omnia illa in figuris contingebant*: Ergo ratio sacramenti, etiam in adæquatè considerata, de illis univocè enuntiari non potest.

Respondeo distinguendo Majorem: si figuræ nihil habeat aliud significare, quam rem illam significatam, ad quam subinde primariò & principaliter ordinetur, concedo. Si secundariò tantum illam significet, & ad aliud primariò & principaliter significandum ordinetur, nego. Sic enim quando ad similitudinem unius imaginis representantis Cæsarem, depingitur alia imago, quamvis ista secunda imago sit figura prioris, quia tamen secundariò tantum ad illam representandam ordinatur, primariò verò & principaliter representat Cæsarem, dicitur univocè convenire cum priori imagine. Ita quia sacramenta vetera primariò & principaliter significant gratiam, & non nisi secundariò sacramenta nostra, univocè cum nostris in ratione sacramenti in adæquatè sumpti conveniebant.

ARTICULUS II.

Cuius rei sacræ sacramentum sit signum?

Explicata ratione generica sacramenti, investigamus ejus differentiam specificam, quæ in signo non aliunde quam ex re significata desumitur, unde inquirimus cuius rei sacræ sacramentum sit signum?

In cuius difficultatis resolutione, relicto Hæreticorum errore, qui censent sacramentum esse signum divinæ benevolentiae & prædestinationis, cujus falsitas ex eo manifestè constat, quod non solum prædestinati, sed etiam reprobi, verè suscipiunt sacramenta, ut patet in Juda, qui sacramentum Eucharistiæ in cena Domipica suscepit, & postea laqueo se suspendit. Relicto, inquam, hoc errore, sunt quidam inter Catholicos, qui existimant, ad rationem sacramenti non requiri esse signum rei sacræ, per se & sanctificantis, qualis est gratia, sed sufficere significatam &

enfare imperfectam & legalem sanctificationem, quia per sacramenta veteris legis homines sanctificabantur. Ita docent Melchior Cano 1. p. tele-
 ctionis de sacramentis in genere. Bellarminus
 tomo 3. lib. 1. de sacramentis propositione 2. di-
 centes sacramenta veteris legis non idcirco sacramenta sunt,
 quia significant gratiam justificantem, sed quia signifi-
 cant & efficiunt gratiam legalem. Hos sequuntur
 Calpenius disp. 1. sect. 3. Aversa hic qu. 60. sect. 2.
 & Philippus a S. Trinitate disp. 1. dubio 2. Alii
 vero asserunt, de ratione quidem sacramenti ef-
 fectum significare rem sacram perfectam & sanctifican-
 tem, qualis est gratia, non tamen in actuali usu
 sacramenti conferendam suscipienti sacramen-
 tum, sed satis esse quod significet gratiam dan-
 dam aliquo tempore. Ita Soto, Suarez, Valquez,
 & Martinez a Prado.

§. I.

Duplici conclusione difficultas proposita
resolvitur.

Deo primò: de ratione sacramenti esse signi-
 ficare perfectam sanctitatem quæ est per
 gratiam.

Probatur primò auctoritate D. Augustini 19.
 contra Faustum cap. 16. dicentis sacramentum
 esse donum temporale, significare verò donum
 æternum: nomine enim doni æterni nequit in-
 telligi sanctitas solum legalis, utpote temporalis.
 Item auctoritate Concilii Tridentini appro-
 bantis sess. 13. cap. 3. dictum istud de sacramentis
 in communi: *Sacramentum est invisibilis gratie visi-
 bilis forma*, quod ex Magistro sententiarum in 4.
 dist. 1. sumptum est. Præterea ex D. Thoma hic
 art. 2. ad 3. asserente ea solum esse sacramenta,
 quæ significant perfectionem sanctitatis huma-
 næ, non verò quæ significant dispositionem ad
 illam.

Probatur secundo: Docent communiter
 Theologi non posse verum sacramentum insti-
 tutum nisi à solo Deo, vel ex speciali commissione i-
 plius, quia nimirum sacramentum debet esse si-
 gnum gratiæ conferendæ, & solus Deus, sicut
 potest esse author gratiæ, ita & tale signum insti-
 tuere: Atqui si ad rationem sacramenti sufficeret
 significatio cujuslibet sanctitatis imperfectæ, si-
 cut potest Ecclesia, propria auctoritate cæremoni-
 as instituere, quæ conferant & significant hu-
 manam sanctitatem, ita posset propria auctori-
 tate sacramenta instituere: Ergo ad rationem sa-
 cramenti non sufficit significatio sanctitatis im-
 perfectæ, sed requiritur significatio sanctitatis
 perfectæ, quæ est per gratiam.

Probatur tertio: Ad rationem sacramenti ut
 sic, requiritur significatio illius sanctitatis quæ
 distinguit ipsum ab omnibus quæ non sunt sa-
 cramenta: Sed sanctitas legalis & imperfecta non
 distinguit sacramentum ab omnibus quæ non
 sunt sacramenta: Ergo ad rationem sacramenti
 ut sic, non sufficit significatio sanctitatis imper-
 fectæ. Major constat, de ratione enim differen-
 tiæ essentialis sacramenti, quæ est significare rem
 sacram, est quod ipsum distinguat ab omnibus
 aliis quæ non sunt sacramenta. Minor verò pro-
 batur ex eo quod in lege veteri multæ erant cære-
 moniæ, quæ imperfectam & legalem sanctifi-
 cationem causabant & significabant, ut colligitur
 ex illo ad Hebræos 9. *Solummodo in cibis, & po-
 tibus, & variis baptisimatibus & iis quæ carnis, & tamē*

Tomo V.

A nemo dicit omnes illas cæremonias, ablutiones,
 & iustitias carnis fuisse sacramenta. Item in lege
 gratiæ, prima tonsura est cæremonia sacra, per
 quam homo incipit dicari cultui divino, quæ
 proinde aliquam sanctitatem confert & signifi-
 cat, & tamen non est sacramentum. Aqua lustralis
 est etiam cæremonia sacra, aliquam homini cui
 applicatur conferens sanctitatem, in quantum
 delet peccata venialia. Per signum crucis, & ma-
 nuum impositionem, confertur cathecumenis,
 subindeque significatur aliqua sanctificatio im-
 perfecta; & tamen neque aqua lustralis, neq. si-
 gnum crucis, neq. illa manuum impositio, sunt
 sacramenta, sed solum dicuntur sacramentalia:
 Ergo non quæcumq. sanctitas, etiam homini in-
 trinseca, multò minù extrinseca, sed solum san-
 ctitas perfecta quæ habetur per gratiam, est dis-
 cretiva sacramenti ut sic, ab omnibus quæ non
 sunt sacramenta.

Si dicas illa tria aliunde deficere à ratione sa-
 cramenti, ex eo nêpe quod sint cæremoniæ, non
 à Deo, sed à Ecclesia propria auctoritate insti-
 tutæ. Contra est, quod in præcedenti probatione
 dicebamus, nempe quod si ad rationem sacra-
 menti sufficeret significatio cujuslibet sanctita-
 tis imperfectæ, sicut potest Ecclesia propria au-
 thoritate cæremonias instituere quæ conferant
 & significant huiusmodi sanctitatem, ita posset
 propria auctoritate sacramenta instituere, & idē
 cum proportionem dicendum est de Synagoga.

Deniq. suaderi potest conclusio: Sacramenta
 novæ & veteris legis ejusdem rationis sunt, & u-
 nivocè conveniunt in ratione signi rei sacre, ut
 articulo præced. ostentum est: At hoc falsum est,
 si ad ista sufficeret significare sanctitatem le-
 galem & imperfectam, & non ad nostra: Ergo,
 &c. Sequela Minoris patet, sanctitas enim legalis
 æquivocè, vel ad summum analogicè, dicitur san-
 ctitas, comparata ad sanctitatem perfectam, quæ
 per gratiam justificantem confertur: sanctitas e-
 nim perfecta, in immunitate à peccato, & c. & di-
 tudine voluntatis consistit; sanctitas verò legalis
 non reddebat hominem verè & intrinsecè san-
 ctum, seu purum à peccato, sed tantum consti-
 tuebat talem, ut alii possent licitè & sine legis
 transgressione conversari cum eo. Unde in vete-
 ri lege mulier alienigena, seu non ex semine Isra-
 èl progenita, quantumvis ex se sancta & recta
 coram Deo, erat tamen immunda legaliter, quia
 non licebat per legem viro Israëlitarum eam uxorem
 habere: contra verò mulier Judæa origine, licet
 in se fuisset peccato inquinata, erat legaliter san-
 cta, quia licebat viro Judæo eam ducere in ux-
 orem. Ex quo fiebat, quod si aliquando Israëlitarum
 ducerent in uxores alienigenas, filii ex talibus
 conjugis orti, erant immundi immundicia lega-
 li, quantumvis forte fuissent à peccatis propriis
 expiati, & in se puri & sancti, quia non licebat pa-
 rentibus Judæis eos retinere, sed jubebantur le-
 ge eos rejicere, & à se separare, ut colligitur ex li-
 bro 1. Esdræ c. 10. ubi jubetur Judæi à captivita-
 te Babylonica reversi, amovere à se omnes mu-
 lieres alienigenas, & filios quos ex eis susceperat,
 ut legaliter immundos. Similiter sacerdos, qui e-
 tiam nullâ suâ culpâ incididerat in cadaver, & il-
 lud tetigerat, fiebat immundus legaliter, quam-
 vis maneret intrinsecè sanctus coram Deo, quia
 nimirum non licebat cum eo communicare, do-
 nec purificatus esset legaliter. Item mulieres, etsi
 in partu non peccassent, post partum manebant
 immundæ per quadraginta vel per octoginta dies
 quia

B 2

quia ipsis non licebat adire templum. Quare Apostolus ad Hebræos 9. sanctitatem legalem vocat emundationem carnis, quia est externa, & sanctitatem animæ, quæ est per gratiam, emundationem conscientie, quia est sanctitas interior, ut ib. le. c. 3. & 1. 2. qu. 102. ar. 5. ad 4. & qu. 103. art. 2. observat S. Thomas: Ergo si sacramenta veteris legis sanctitatem duntaxat legalem significabant & conferebant, non poterant univocè convenire in ratione signi rei sacræ cum sacramentis novæ legis, quæ perfectam animæ sanctitatem tribuunt.

Dico secundo: de ratione sacramenti est significare perfectam sanctitatem, in actuali usu & susceptione sacramenti conferendam.

39 Probatur primò ex D. Thoma hic art. 2. docente, quod sacramentum est signum rei sacræ, inquantum est sanctificans homines, nempe suscipientes sacramentum, ut colligitur ex solut. ad 2. Ergo censet de ratione sacramenti esse quod significet perfectam sanctitatem in actuali usu & susceptione sacramenti conferendam. Unde in 4. dist. 1. qu. 1. art. 1. quæstione 1. ad 3. docet serpentem æneum à Moyse in deserto jussu Dei elevatum, non fuisse sacramentum, & rationem assignat dicens: *Quamvis serpens æneus esset signum rei sacræ, non tamen inquantum sacrans est actus: quia non ad hoc adhibebatur, ut aliquis sanctificationis effectus perciperetur.*

30 Probatur secundo ratione quam adducit Serra hic art. 2. dubio unico: Si ad rationem sacramenti sufficeret significare gratiam, non quæ confertur in ejus usu, sed quæ conferenda erat per passionem Christi in lege Evangelica, sequeretur omnia sacrificia legis veteris fuisse sacramenta, significabant enim gratiam dandam per Christum & ejus passionem in lege Evangelica, ut docet D. Augustinus lib. 5. contra Julian. cap. 9. Sed hoc falsum est, ut colligitur ex D. Thoma 1. 2. qu. 101. art. 4. ad 2. Ergo de ratione sacramenti est significare perfectam sanctitatem actuali usu datam suscipienti sacramentum. Idem argumentum fieri potest de caeremoniis omnibus legis Mosaicæ, omnes enim significabant Christum, & gratiam per eum dandam, tanquam umbræ futurorum. Idem dicendum de matrimonio, tam in lege naturæ, quam Mosaicæ, significabat enim conjunctionem Christi cum Ecclesia, & consequenter gratiam per Christum dandam, & tamen non erat sacramentum propriè dictum: Ergo ad rationem sacramenti non sufficit significare gratiam de futuro conferendam, sed requiritur quod illam ut datam in actuali usu suscipienti sacramentum significet.

31 Probatur tertio: De ratione sacramenti est, quod sit signum practicum gratiæ, ut articulo præcedenti ostensum est: Sed non posset dici propriè signum practicum gratiæ, si eam non significaret ut dandam in actuali usu suscipienti sacramentum: Ergo illam ut sic dandam significat.

§. II.

Solvuntur objectiones.

32 Obijciunt primò contra primam conclusionem: Ad rationem sacramentorum veteris legis sufficiebat sanctitas legalis atque adeò imperfecta, significare: Ergo & ad rationem sacramenti ut sic. Consequentia est legitima, sacramenta enim legis antiquæ fuerunt vera sacramenta: illud autem quod sufficit ad rationem sacramenti veri in specie, est etiam sufficiens ad sacramen-

tum in genere. Antecedens verò probatur ad rationem sacramenti sufficit significare sanctitatem, quæ est propria statui in quo datur. Atque sanctitas propria statui legis Mosaicæ, est solùm legalis, carnea, & quasi umbra veteris sanctificationis, quæ sit per gratiam: Ergo ad rationem sacramentorum veteris legis, sufficiebat sanctitatem legalem significare.

Confirmatur: De ratione sacramenti, cum sit signum practicum, solùm est significare sanctitatem quam conferre potest: Sed sacramenta veteris legis perfectam sanctitatem quæ est per gratiam conferre non poterant, hoc enim est proprium sacramentorum novæ legis: Ergo eam non significabant, sed tantum sanctitatem legalem & imperfectam.

Ad objectionem respondeo negando Antecedens, & ad ejus probationem, distinguendo Majorem. Ad rationem sacramenti sufficit significare illam sanctitatem quæ est propria statui pro quo datur, si talis sanctitas non ordinatur tanquam dispositio ad aliam majorem sanctitatem, etiam in illo statu acquirendam, sed sit sanctitas finalis illius status, concedo Majorem. Si ordinatur tanquam dispositio ad aliam sanctitatem magis perfectam, pertinentem etiam ad illum statum tanquam finem; licet non ei proprium, nec ex vi ipsius acquirendum, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: sanctitas legalis erat statui legis Mosaicæ propria, & non ordinata ad sanctitatem magis perfectam, qualis est interna per gratiam, nego Minorem. Erat ordinata ad sanctitatem magis perfectam, tanquam disponens ad ipsam, concedo Minorem, & nego Consequentiam, nam ut hic art. 2. ad 3. dicit D. Thomas: *Res determinatur à fine & complemento*, ac proinde signum rei sacræ, seu sacramentum legis antiquæ, à sanctitate quæ est finis & complementum ipsius, non verò ab ea præcisè quæ est dispositio ad ipsam.

Ad confirmationem nego Majorem: Ad rationem enim signi practici gratiæ sufficit quod significet perfectam sanctitatem quam virtute propria confert, aut quæ in actuali ejus usu confertur: licet autem sacramenta veteris legis non haberent vim physicè productivam gratiæ, sicut sacramenta novæ legis, tamen Deum moraliter movebant & excitabant ad eam dandam tunc suscipientibus, subindeque in actuali eorum usu gratia conferebatur; atque adeo erant signa practica gratiæ, & perfectæ sanctitatis.

Contra secundam conclusionem objiciunt primò: Concilium Florentinum, in Decreto unionis definit sacramenta veteris legis non casualiter gratiam, sed eam solùm per passionem Christi dandam figurasse: in quo decreto notanda est particula *solùm*, quæ videtur designare solam aliam gratiam per illa sacramenta fuisse significatam, nisi eam quæ per Christi passionem in statu legis Evangelicæ conferenda erat: Ergo non est de ratione sacramenti ut sic, significare gratiam ut præsentem.

Secundò, D. Thomas in præfati art. 1. ad 1. asserit sanctitatem in sacramentis significari per modum causæ formalis, vel finalis: ex quo sequitur non esse necessarium in sacramento sanctitatem significari per modum causæ formalis, sed sufficere quod significetur per modum causæ finalis: At gratia quæ in actuali usu sacramenti confertur, significatur per modum causæ formalis, utpote cum actu & formaliter sanctificet: ergo in doctrina D. Thomæ, non est de ratione sacramenti

infecta sacramenti absolute sumpti, significare gratiam quæ in ipso detur, sed sufficit quod significet gratiam aliquo tempore dandam.

38 Tercio, in resp. ad 2. ex eo probat immolationem agni paschalis fuisse sacramentum, quia significabat immolationem Christi, quæ (inquit) sanctificati sumus. Sed sanctitas illa quæ sanctificati sumus, non erat illa quæ sanctificabantur Judæi in usu actuali talis sacramenti. Ergo &c.

39 Quarto, Gratia interdum non confertur in ipso actuali usu & receptione sacramenti, ut patet in adulto, qui scilicet, hoc est cum affectu ad peccatum mortale, recipit sacramentum baptismatis, habens tamen intentionem ipsam verè recipiendi: Ergo non est de ratione intrinseca sacramenti, significare gratiam, in ipso actuali usu ipsius recipiendam.

40 Respondeo ad primum, per gratiam dandam virtute passionis Christi, intellexisse Concilium, gratiam dandam tunc in ipso actuali usu sacramenti legis veteris, non verò gratiam dandam solum post passionem Christi; particula enim solum, non excludit præsentiam ipsius gratiæ, sed solum vim effectivam ipsius à sacramentis legis veteris.

41 Ad secundum respondeo sensum verborum D. Thomæ esse quod sanctitas significetur in sacramentis, vel per modum causæ formalis in ordine ad illum qui sacramentum suscipit, vel per modum causæ finalis, in ordine ad legem antiquam, respectu cuius gratia est finis, unde obiectio solùm concludit sufficere ad rationem sacramenti, quod significet sanctitatem in genere causæ finalis, si consideretur præcisè per ordinem ad legem, sed cum hoc stat, quod si simul per ordinem ad alium (scilicet ad illum qui recipit sacramentum) attendatur, debeat significare eandem sanctitatem in genere causæ formalis, atque adeò ut præsentem.

42 Ad tertium dicendum illa verba D. Thomæ, quæ sanctificati sumus, esse referenda non solum ad eos qui post Christi passionem nati sumus, sed etiam ad alios omnes homines, qui adventum Christi præcesserunt, quia illi etiam virtute immolationis, seu passionis Christi, sanctificati sunt.

43 Ad quartum respondeo, quod cum dicimus de ratione sacramenti esse quod significet gratiam in actuali susceptione ejus conferendam, hoc debet intelligi solum per se loquendo, & quando suscipiens sacramentum, est in actuali usu ipsius sufficienter dispositus ex parte sua ad perfectam animæ suæ sanctificationem; fate-mur enim quod si ratione indispositionis gratiam non recipiat, sacramentum illam non significat præsentem, sed hoc per accidens se habet, & ex defectu subiecti, non vero ipsius sacramenti, siue significationis ejus; sicut per accidens se habet ad nostra sacramenta, quod interdum ob eundem defectum non causent gratiam in suo subiecto, quam ex se valent producere.

§. III.

Corollarium notatu dignum.

44 EX dictis intelliges, sacramentum sic rectè definitur: *Sacramentum est signum ad placitum rei sacræ, per quod sanctificantur homines*; nomine rei sacræ intelligendo gratiam habitualem, ut collatam in actuali usu sacramenti; nomine verò signi intelligendo signum à Deo in Ecclesiâ permanentem

A institutum: cum enim sacramenta sint signa quibus in unum nomen religionis colligantur homines, sicut religio stabilis est & permanens, ita & illa signa stabilia esse debent. Unde Exodi 12. & alii sæpe, sacramenta veteris legis dicuntur ritu perpetuo servanda, & 1. ad Corinth. 11. ritum illum quo mortem Domini in Eucharistia commemoratur, usque ad diem iudicii duraturum asserit Apostolus. Addo probabilem esse opinionem multorum asserentium quod quando Christus Joan. 20. insufflavimus in Apostolos, dicens eis, *Accipite Spiritum Sanctum*, hæc cæremonia sensibilis fuit instrumentum quo Apostoli acceperunt gratiam, & Spiritum Sanctum. Idem

B putant aliqui dicendum de cæremonia illa qua Christus lavit pedes Discipulorum, nempe quod per eam sanctificavit Apostolos; & tamen cæremonia illas sensibiles quæ Apostolos sanctificaverunt, non fuisse novæ legis sacramenta certum & indubitatum est apud omnes; alioquin dicendum esset Christum instituisse non tantum septem, sed octo vel novem sacramenta novæ legis, quod nemo dixerit. Cum ergo cæremoniis illis & signis sensibilibus gratiæ, & perfectæ sanctitatis, hoc tantum defuerit, quod à Christo, ut permanerent in Ecclesiâ instituta non sunt, dicendum est ut aliquid verum sacramentum dicatur, requiri quod sit stabiliter & permanentiter in Ecclesiâ institutum, ut scilicet sacramenta sint conformia religioni, quæ stabilis & permanens est.

C Ex quo facile intelliges, cur hæc Christi verba ad Magdalenam, *Remittuntur tibi peccata tua*, non fuerint verum sacramentum, quia nempe licet significarent gratiam actu collatam Magdalene, non erant tamen aliquid permanentiter institutum à Christo, ad hoc significandum in Ecclesiâ fidelium.

ARTICULUS III.

An sacramentum sit signum unitus rei tantum?

Dico primò: Sacramentum ut sic significare tria, scilicet passionem Christi, gratiam, & gloriam. Ita D. Thomas hic art. 3.

Probat eus ratione: Sacramentum est essentialiter signum gratiæ sanctificantis homines: 45 Ergo etiam passionis Christi, & gloriæ. Consequentia patet, nam gratia sanctificans dicit habitudinem ad passionem Christi, tanquam ad causam efficientem physicè, vel moraliter, & ad gloriam tanquam ad finem: Ergo hoc ipso quod sacramentum significat gratiam, significat etiam passionem Christi, & gloriam.

Confirmatur: Sacramentum non significat utrumque gratiam, sed ut medicinale, & sanativam: gratia autem, ut talis, respicit passionem Christi tanquam causam efficientem, & gloriam tanquam finem, quia omne naturæ lapsæ remedium est ex passione Christi, & in vitam æternam ut in finem ordinatur, eò quod vulnus naturæ consistat præcipuè in carentia mediorum ad eam ordinantium.

Ex quibus intelliges, verum esse quod ait D. Thomas in fine corporis ejusdem articuli, nimirum sacramenta novæ legis esse signa rememorative, demonstrative & prognosticæ: rememorative ejus quod præcessit, scilicet passionis Christi, 46